

[Buraya yazın]

01 OCAK 2017

*İskenderun Ticaret ve
Sanayi Odası*

YATIRIM TEŞVİK BÖLGESİ RAPORU

Hatay'ın 4. Teşvik Bölgesi'nden 5. Teşvik Bölgesi'ne Alınması Gerektiğine İlişkin Araştırma Raporu

Yatırım teşvik sistemi; iller arasındaki bölgesel gelişmişlik farklarını azaltmayı, üretim ve ihracat potansiyelini artırmayı hedefleyen bir sistemdir. Yatırım teşvik sistemi; “devletin gelişmişlik düzeyi ile ters orantılı olarak yatırım desteği vermesi” şeklinde ifade edilmektedir. Bu sistem ile gelişmiş illere az destek verilirken, gelişmemiş illere daha fazla yatırım yapılması için destek oranı artırılmaktadır.

Yatırım Teşvik Sisteminde bölgelere ayrılmış iller; KDV istisnası, Gümrük vergisi muafiyeti, vergi indirimi, Sigorta Primi İşveren Payı Desteği, Gelir Vergisi Stopajı Desteği, Faiz Desteği, Yatırım Yeri Tahsis gibi birçok farklı destekten faydalanabilmektedir. Ancak, yatırım teşvik bölgesine göre destek türleri ve destek oranları farklılık göstermektedir.

2009 yılında T.C. Kalkınma Bakanlığı TÜİK İllerin Gelişmişlik düzeylerine ilişkin hazırlanmış istatistiklere dayanılarak Türkiye 4 bölgeye ayrılmış olup, Hatay 3. Bölgede yer almaktaydı. 2012 yılında bakanlık verileri revize edilmiş ve ülkemiz 6 bölgeye ayrılmıştır. Hatay, 6 bölgeye ayrılan yatırım teşvikinde 4. Bölgede yer almaktadır.

Afyonkarahisar, Amasya, Artvin, Bartın, Çorum, Düzce, Elazığ, Erzincan, Hatay, Kastamonu, Kırıkkale, Kırşehir, Kütahya, Malatya, Nevşehir, Rize ve Sivas 4. teşvik bölgesi dâhilindeki 17 ildir.

4. Teşvik bölgesinde bulunan ilimizde Haziran 2012'den – 2016'ya kadar toplam 267 adet yatırım teşviki alınmış ve bu yatırımlar neticesinde yaratılan istihdam 9.394 kişi iken sabit yatırımın miktarı ise 8,6 milyar TL olarak belirtilmektedir.

1. Hatay neden yanlış bölgede yer almaktadır?

- **Suriyeli mülteci nüfusunun Hatay'da oldukça yoğunlaşması**

a. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Türkiye İstatistik Kurumu'ndan alınan bilgilere göre; Hatay'da resmi rakamlara göre 400 bin civarında Suriyeli yaşadığı ifade edilse de, 500 bine yakın Suriyeli mültecinin hayatını ilimizde idame ettirdiği tahmin edilmektedir. Suriyeli sığınmacı nüfusu, şehir nüfusunun neredeyse %25'lik bölümünü oluşturmaktadır. Ülkemizde bulunan Suriyelilerin %13'ü Hatay'da yaşarken, 4. Teşvik Bölgesinde bulunan diğer illerindeki her 100 Suriyeliden 89'u Hatay'da yaşamaktadır.

b. Suriyeli nüfus nedeniyle kişi başına düşen gelirimiz %20 oranında azalmıştır. Suriyeli nüfus dâhil edildiğinde kişi başına düşen gelirimiz 7.637 USD'den 6.122'ye gerilemektedir. SEGE (Sosyo Ekonomik Gelişmişlik Endeksi) İllerin Gelişmişlik Endeksine göre, Suriyeli göçü hesaba katıldığında gelişmişlik sıralamasında gerileme gözlenmiştir. Suriyeli mültecilerin göç hareketi neticesinde ülke genelinde en fazla kayıp yaşayan iki il Hatay ve Kilis olarak ifade edilmektedir.

- **İller arasındaki farklılıklar**

a. Hatay ekonomisini ayakta tutan İskenderun, Dörtyol, Payas hattında, yani İskenderun Körfez bölgesinde kümelenen demir çelik endüstrisi; hem ilçelerin hem de sektörlerin performansları arasında büyük farklılıklara yol açmaktadır. Sanayi şehirlerinden biri olarak bilinen ilimizin imalat sanayi net satışlarının %81,5'ini 15 ilçemizden 2'si (İskenderun ve Dörtyol) gerçekleştirmektedir. Antakya dâhil edildiğinde ilk üç ilçenin toplam imalat sanayi net satışlarındaki ağırlığı ise %91,3'tür. 2015 verilerine göre en çok imalat sanayi net satışının yapıldığı 14. il olan Hatay; İskenderun ve Dörtyol dışarıda tutulduğunda bu sıralamada 42. sıraya gerilemektedir. İskenderun Türkiye'nin en zengin 10 ilçesinden biriyken, Samandağ da en fakir 10 ilçesinden biridir.

- **c. Coğrafi Konumun Sebep olduğu riskler ve Dış Ticaret Açığı**

Ortadoğu Ülkelerinde yaşanan karışıklıklar, coğrafi yakınlığı sebebiyle Hatay'ı olumsuz yönde etkilemektedir. 2011 yılından bu yana ihracat ve ithalat verilerindeki düşüşler, 2016 yılı itibariyle toparlanma eğilimine girmiş ve 2017 yılında rakamlarda artış gözlenmiştir. Her ne kadar Hatay, ülke genelinde en fazla ihracat yapan iller arasında 9. Sırada, en fazla ithalat yapan iller arasında ise 7. Sırada yer alsada da, her yıl büyük oranda dış ticaret açığı vermektedir. Ülkemizin 2023 yılı 500 milyar dolarlık ihracat hedefi göz önünde bulundurulduğunda, yüksek potansiyeli olan Hatay'ın devlet desteklerinden büyük oranda yararlanması gerekmektedir.

2. Dördüncü Bölge İle Beşinci Bölge Arasındaki Farklar Nelerdir?

5. teşvik bölgesindeki yatırımlar 4. teşvik bölgesindeki yatırımlardan %10 daha fazla yatırım katkısı, 1 puan daha fazla kredi faiz desteği ve 1-3 yıl daha fazla sigorta primi işveren payı desteği almaktadır.

3. Hatay Doğru Teşvik Bölgesine Konursa Artıları Neler Olur?

Yeni teşvik sistemi yürürlüğe girmeden önce aynı teşvik bölgesinde yer alan Hatay ve Kahramanmaraş, yatırım teşviki performansı açısından da benzer bir performans sergiliyordu. Eski sistem yürürlükteyken Hatay'da 161,

Kahramanmaraş'ta 160 adet yatırım teşviki almaya hak kazanmıştı. Yeni sistemle Kahramanmaraş 5. bölgeye, Hatay ise 4. bölgeye alınmış ve bu farklılaşma neticesinde Haziran 2012-Aralık 2016 döneminde Kahramanmaraşlı firmalarca 457 adet yatırım teşviki alınırken, Hatay'da 267 adet yatırım teşvik belgesi almaya hak kazanılmıştır.

Hatay'ın 5. teşvik bölgesine alınması durumunda,

- ✓ Mevcut durumdan en az 40 (%15 artış), en çok 296 (%111 artış) daha fazla yatırım teşvik belgesi almaya hak kazanabilir.
- ✓ Bu artış, teşvik almaya hak kazanan sabit sermaye yatırımlarında en az 1,3 milyar TL (%15 artış), en çok 9,6 milyar TL (%111 artış) artış olmasını sağlayacaktır.
- ✓ Söz konusu yeni yatırımlar ilin istihdamında yaklaşık 10.414 kişi artış gözlenmesinin önünü açacaktır. Bu da ilin 2013 yılı işsizlik oranı olan %12,2'yi %9,9'a çekmeyi mümkün hale getirmiş olacaktır.
- ✓ Tüm bu gelişmelerin ilin yarattığı gayri safi katma değerde %8,1 artışla sonuçlanacağı öngörülmektedir.

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, TÜİK, Hatay Büyükşehir Belediyesi Raporu